

Kopio
alkuperäisestä
tutustuttu,
Jalaviita

Markku Korteniemi

HIRVINEVA

Tarkastuskertomus muutamista muinaisjäännöskohteista
peruskarttalehden 2443 06 HIRVINEVA alueelta syksyllä 1999.

Oulun yliopisto, arkeologia

ALUKSI

Syksyllä 1999 ryhdyin tarkistamaan joitakin kankaita muinaisjäänteitä silmälläpitäen peruskarttalehden 2443 06 HIRVINEVA alueelta. Karttalehdelle kuuluu alueita niin Limingan, Lumijoen kuin Ruukin kunnasta. Tässä esitetyt kohteet ovat lähinnä Mustosennevan ja Revonnevan suoalueelta. Päämotiivini oli löytää mahdollisia pyyntikuoppajäänteitä – viittaahan alueen paikannimistö hirvieläimiin; niin peuraan kuin hirveen. Lisäksi Heinijärveltä on varsin myöhäisiä historiallisia tietoja hirvieläinten hangaspyynnistä. Mahdollisia pyyntikuoppajäänteitä ei montakaan löytynyt, sensijaan löytyi monista tarkastuskohteista ilmeisiä esihistoriallisia asumuspainanteita ja ns. asuinpaikkakuopanteita. Suurimmat kohteet ovat **Tiperonkangas** Ruukin puolella (yli 20 asumuspainannetta) ja Mustosennevan **Korkiakangas** (Korkiakangas 1 Limingan puolella, Korkiakangas 2-6 Lumijoen puolella), mikä sisältää yhteensä 17-18 asumuspainannetta. Tarkastuksen yhteydessä mittasin ja kartoitin osan kohteista, mutta vain alustavasti. – Sittemmin huomasin Pohjois-Pohjanmaata laajasti inventoineen FM **Mika Sarkkisen** inventoineen kaksi tässäkin esitettyä kohdetta jo aiemmin 1997 (Metelinkangas ja Mustosenneva NW), mutta koska käyntini tuottivat kohteista uutta materiaalia esitän ne tässä.

Pääosa kohteista on suppealla alueella, jonka halkaisija on noin 5 km. Kotakylät sijaitsevat 50 m:n korkeuskäyrän tienoilla, jolloin rannansiirtyminen ajoittaisi kohteet myöhäiskivikauden kynnykselle; noin vuoteen 3000 eKr. Selvästi vanhempi olisi Soperonkankaan asumuspainanne korkeudeltaan noin 62m mpy. Nuorempaa vaihetta suoalueella edustaisi mm. Metelinkangas, joka korkeutensa (40 m mpy) perusteella ajoittuisi kivikauden ja pronssikauden vaihteeseen. Kaikkiaan jo tähän mennessä, pääosin siis 1990-luvulla, Liminganlahden eteläpuolelta inventoidut kohteet osoittavat selvästi, että asutus on seurannut viimeiset 5000 vuotta supistuvan Liminganlahden rantakankaita (ks. kartta 4, kaavio). Muinaisen Liminganlahden hiekkaiset rantaselänteet lienevät olleet monestakin ekologisesta syystä edullisia. Olisikin syytä inventoida kankaat järjestelmällisesti. Liian moni kohde on jo tuhoutunut, lähinnä maanoton vuoksi. **Muinais-Liminganlahden** miljöön tarjoaisi myös ainutlaatuisen monitieteisen ja arkeologisen **tutkimusprojekti**kohteen koskien ihmisen ja luonnon vuorovaikutussuhteen kehitystä kuluneen 5000-6000 vuoden aikana. Tutkimustulokset tarjoaisivat mitä relevanteinta ekohistoriallista perspektiiviä myös Liminganlahden luontokeskukselle. – Toivon mukaan Limingan Rantakylän Jauholaarinkankaan rautakautisen asuinpaikan kohtalo ei enää toistuisi!

Joulukuussa 1999

Markku Korteniemi, FL

Näköys KKi

SISÄLLYS

	sivu
LIMINKA [1] 44. Korkiakangas 1 (Mustosenneva)	3
[2] 45. Mustosenkangas NW	5
LUMIJOKI [3] 4. Metelinkangas	6
[4] 8. Mustosenneva NW	7
[5] 12. Aunonkangas E	9
[6] 13. Korkiakangas 2 (Mustosenneva)	10
[7] 14. Korkiakangas 3 (Mustosenneva)	11
[8] 15. Korkiakangas 4 (Mustosenneva)	12
[9] 16. Korkiakangas 5 (Mustosenneva)	13
[10] 17. Korkiakangas 6 (Mustosenneva)	14
RUUKKI [11] 37. Soperonkangas NW	15
[12] 38. Tiperonkangas	16
[13] 39. Peurasaari	19
[14] 40. Kolokaara SE	20
[15] 41. V Peurakaara 1	21
[16] 42. VI Peurakaara 1	22
[17] 43. VIII Peurakaara 1	23
[18] 44. IX Peurakaara 1	24
LIITTEET: kartat 1-4	
karttapiirroksset 1-6	
kaavio	

LIMINKA 44.

Markku Korteniemi 1999

[1] KORKIAKANGAS 1 (Mustosenneva)

425 01 0044

Esihistoriallisia asumuspainanteita (kivikautinen kotakylä)

Luokitusehdotus: II lka

PK 2443 06 HIRVINEVA alue E x= 7182 45-7182 30, y= 2556 40-2556 70, z= 55
rek.n:o 8:28

alue W x= 7182 70-7182 55, y= 2556 10-2556 70, z= 53-55
rek.n:o 31:2, 7:15, 7:23, 7:21 (?)

Tarkastuskäynti: 11. ja 17.9. 1999

Poimintalöydöt: 1. Liuskepala, hioutunut? 27 x 18 x 4 mm

2. Kvartsileikkuri 22 x 14 x 7 mm

3. Kvartsiydin 39 x 26 x 16 mm

4. Kvartsiydin ? 29 x 17 x 13 mm

Löydöt 1-4 ovat ojaleikkauksesta jäänteiden n:o 3 - 5 vierestä.

5. Kvartsi-iskos, suuri, levymäinen 72 x 54 x 15 mm; ojaleikkauksesta, jäänteestä n:o 6 noin 20m kaakkoon

6. Kvartsi-iskoksia 2 kpl: ojaleikkauksesta, jäänteestä n:o 6 noin 5m kaakkoon

7. Kvartsi-iskos 15 x 15 x 4 mm

8. Pala rikottua kvartsia

Löydöt 7-8 ovat jäänteen n:o 8 pohjasta.

Korkiakangas 1 sijaitsee 14 km lounaaseen Limingan kirkosta. Peruskartalla Korkiakangas on noin 2,6 km pitkä luode-kaakko -suuntainen ja 100-200 m leveä kangasharjanne Mustosennevan, Revonnevan ja Hirvinevan välisellä alueella. Kangas kuuluu pääosaltaan Lumijokeen, itäosalta Liminkaan. Kankaan päältä kulkee tieura; itäosassa autolla ajettavana, läntisemmässä osassa talvitienurana ja polkuna. Myytävänä olevaan peruskarttaan (v:lta 1981) ei ole merkitty kankaaseen valtatie-8:lta johtavaa metsätietä (minkä tiehaara on kankaalla Ruutinevan lounaispuolella). GT-kartalle merkittynä kyseinen metsätie kulkee Niilonkankaan ja Mustosenkankaan kautta.

Korkiakankaan itäosassa on asumuksenpohjia kahtena ryppäänä E ja W. Ryhmät on kuitenkin tässä luettu kuuluvaksi samaan kohteeseen, koska vaikuttaa todennäköiseltä, että näiden väliseltä alueelta vastaavia jäänteitä on tuhoutunut paikkaan rakennetun tien vuoksi.

Alue E. Jäänteet 1-5 sijaitsevat tien lounaispuolella; noin 10-20 m leveässä kangaskaistaleessa tien ja suon välissä. Jäänteet 4 ja 5 ovat ojaleikkauksen vaurioittamia.

Jäänteiden mitat alustavan mittauksen perusteella (pituus, leveys, syvyys, vallin leveys / korkeus):

1. 4 x 4 x 0,4 m + valli 3m(lev.) / 0,1-0,2m (kork.); pyöreä
b. kuoppa halk.2 x syv.0,3 m + valli

2. 7 x 4 x 0,3 m + valli 3 m / 0,1-0,2m; neliömäinen
b. kuoppa 1 x 0,2 m + valli

3. halk. 3 m x + valli 1 1/2-2m / 0,1-0,2m; pyöreä

4. $8 \times (4) \times 0,4 \text{ m} + \text{valli } 2\text{-}3\text{m}$ huom! ojaleikkauksen rikkoma

5. $8 \times (4) \times 0,4 \text{ m} + \text{valli } 2\text{-}3\text{m} / 0,05\text{-}0,2\text{m}$ huom! ojaleikkauksen rikkoma, maakasoja

Asumusjäänteiden keskinäisiä etäisyyksiä:

1-2. 10m
2-3. 10m
3-4. 5m
4-5. 30m

Löydöt. Ojaleikkauksesta, jäänteiden vierestä löytyi kvartsiesine, kaksi kvartsipalaa (ytimiä?), ja liuskepala.

Alue W. Jäänteet 6-11 sijaitsevat kääntöpaikalta luoteeseen jatkuvan kapeamman tieuran koillispuolella; tien ja suon välisessä 50-100m leveässä kangaskaistaleessa. Jäänteet 6-8 sijaitsevat 55 metrin korkeuskäyrällä, ja jäänteet 9-11 alempana, lähes suon tasolla noin 53 metrin korkeudessa.

Jäänteiden mitat alustavan mittauksen perusteella.

6. $8,5 \times 6 \times 0,5 \text{ m} + \text{valli } 4\text{-}5\text{m} / 0,1\text{-}0,3\text{m}$

7. $5 \times (3,5?) \times 0,3 \text{ m} + \text{valli } 3\text{-}4 / 0,1\text{-}0,2\text{m}$ (pohjoislaita); etelälaidan valli tien alla.

8. $7 \times 4 \times 0,5 \text{ m} + \text{valli } 4\text{m} / 0,1\text{-}0,2\text{m}$ (pohjoislaita); etelälaita osittain tien alla.

9. $7 \times 6 \times 0,5 \text{ m} + \text{valli } 3\text{-}4\text{m} / 0,2\text{-}0,3\text{m}$; sisäänkäynnit kummassakin päässä

10. $7 \times 4 \times 0,3 \text{ m} + \text{valli } 2\text{-}3\text{m} / 0,05\text{-}0,2\text{m}$

11. $6 \times 2 \times 0,4 \text{ m} + \text{valli } 1,5\text{-}2\text{m} / 0,1\text{-}0,3\text{m}$; huom. jäänteen yli kulkee talvitien ura (kohteessa voi olla myös myöhemmän kaivelun / tuulenkaadon jälkiä)

b. painuma h. 2m + valli

Asumuspohjien keskinäisiä etäisyyksiä:

6-7. 100m
7-8. 12m
8-9. 25m
9-10. 80m

Asumuspainanteet ovat pääosin allasmaisia ja suorakulmaisia / soikeita. Ilmeiset sisäänkäynnit ovat yleensä näkyvissä aukkona vallissa. Vallien podsolikairauksia häittäsi kuiva hiekka, joka ei juuri pysynyt kairassa. Ainakin ylempi podsoli oli valleissa havaittavissa, minkä perusteella jäänteitä on jo pidettävä esihistoriallisina. Asumusjäänteen (n:o 8 ja 7) pohjaan tehdyt koepistot osoittivat paksun nokisen harmaan huuhtoutuman ja palaneita kiviä.

Löydöt. Jäänteestä n:o 8 löytyi myös kvartsi-iskos ja pala rikottua kvartsia. Jäänteen n:o 6 kaakkoispuolelta ojaleikkauksesta löytyi 3 kvartsi-iskosta.

Rannansiirtymisen perusteella Korkiakangas1 ajoittuu kivikaudelle; noin 3000 eKr. Ajoituksesta vrt. Tiperonkangas (s. 17).

LIITTEET: kartat 1,2,4,
karttapiirros 1
valokuvat 1-2

LIMINKA 45.

Markku Korteniemi 1999

[2] MUSTOSENKANGAS(?) NW Esihistoriallinen asumuspainanne?
Luokitusehdotus IIPk 2443 06 HIRVINEVA $x=7183\ 20$, $y=2557\ 10$, $z=n.\ 50$
rek.n:o 7:21 (? 31:1)

Tarkastuskäynti: 15.9. 1999

Mustosenkangas NW sijaitsee 13km lounaaseen Limingan kirkosta. Kangas on kaakko-luode-suuntainen Mustosennevalta Hirvinevalle ulottuva matala ja noin 100m leveä kangasselänne, joka on peruskartalle nimetty Mustosenkankaaksi. Tämän kankaan oikea nimi lienee kuitenkin Niilonkangas (?). Kohde sijaitsee kankaan luoteisosassa; noin 100m hiekkatien päätepisteestä takaisin kaakkoon; tien ja kankaan eteläpuolelle pistävässä soistuneessa kangasulokkeessa.

Paikalla on yksi asumuspainanne talvitienuran laidalla noin 70m hiekkatiestä. Jäänneen koko on $8 \times 5 \times 0,3$ m + valli 3m. Kairaamista häittäsi hiekan kuivuus. Vallin kairausnäytteessä näkyi kuitenkin nykyiseen maanpintaan muodostunut podsoliprofiili. Kankaanosan mataluuden vuoksi soistuminen (sammaloituminen) on muuttanut erityisesti jäänneen pohjaosaa epämääräisemmäksi.

Lisäys. Kohteesta noin 1 km kaakkoon löytyi samalta kankaalta, kuluneelta uralta, pala kvartsia, mahdollisesti rikottua. Mustosenkangas E ? $x=7182\ 90$, $y=2557\ 80$, $z=52,5$. Pinnallisen havainnoinnin perusteella paikalla en havainnut muuta muinaisjäänökseen viittaavaa. Kysymys voi olla koneen rikkomasta, tosin kvartsijuonnettakaan en paikalta havainnut

Mustosenkangas NW on keskellä muinaisjäänösryvästä; Mustosenkankaan (Niilonkankaan) jäätinkirkko on noin 1300m itäkoilliseen; Mustosenneva W asumuspohjat 1500m luoteeseen; ja Korkiakangas 1 asumuspohjat 1000m etelälounaaseen.

LIITTEET: kartat 1,3,4

LUMIJOKI 4.

Markku Korteniemi 1999

[3] METELINKANGAS

496 01 00041

Esihistoriallinen (myöhäiskivikautinen?) asuinpaikka
 Luokitusehdotus: II lka

PK 2443 06 HIRVINEVA x= 7187 80, y= 2557 80, z= n. 40
 Hirvasniemi, Sallisenperä; rek. n:o 8:16, 9:11(?)

Tarkastuskäynti: 26.8. 1999

Poimintalöytöjä: 1. Kivilajikappale, hioutunut 120x62x18 mm
 2. Kvartsiittidyn, 84x89x60 mm
 3. Vuorikristalliesine? 15x10x7 mm
 4. Kvartsi-iskoksia 11 kpl
 5. Kvartsiitti-iskoksia 3 kpl

Aiemmat tarkastukset: **Mika Sarkkinen** 1997. 1970-luvulla myös *Aulis Forss*, ja 1990-luvun alkupuolella mm. *Jalo Alakärppä* ja *Timo Ylimaunu*.

Metelinkangas sijaitsee noin 6 km eteläkaakkoon Lumijoen kirkosta. Kankaaseen pääsee metsäautotietä Lumijoen suunnasta; Sallisen tieltä käännyttään Papinkankaalta etelään.

Syntyjään paikkakuntalainen *Erkki Vuoti* (s. 1930) Lumijoen Ukuranperällä muisteli allekirjoitaneelle Metelinkankaan etelälaidalla olleen kivirivejä ja paikkakuntalaisten mielestä epätavallisen paljon vattupensaikkoja. Paikkaa pidettiin hänen mukaansa venäläisten ja suomalaisten taistelupaikkana. Joitakin aikoja sitten kivirivit tuhottiin kiviaineksen otolla ja sepelimityllä. Erkki Vuoti kertoi varoittaneensa, että jäänteet voivat olla lain suojaamia.

Havainnot: Metelinkankaan eteläosa on tuhottu maa-aineksen otolla noin puolen kilometrin pituudella ja noin 50-100 metrin leveydeltä. Kankaan kaakkoisosassa, soranottoalueen itänurkasta noin 70 metrin matkan länteen on hiekanottokaivannon (pohjois)profiilissa näkyvissä esihistoriallisen asuinpaikan jäännöksiä: kvartsi ja kvartsiitti-iskoksia, isompia kappaleita ja palaneita kiviä. Rannankorkeuden perusteella kohde ikäytyy aikaisintaan **myöhäiskivikautiseksi**. Näyttäisi perustellulta siltä, että *soranottoalueen laidalla on jäljellä vielä tuhoutumatonta esihistoriallista asuinpaikkapintaa*. Ainakin tämä pieni osa laajasta soranottoalueesta olisi syytä rauhoittaa mahdolliselta soranoton jatkumisesta.

LIITTEET: kartat 1,3,4

LUMIJOKI 8.

Markku Korteniemi 1999

Modelle
[4] MUSTOSENNEVA NW*456 01 0002*Esihistoriallisia asumuspainanteita
Luokitusehdotus: II lkaPk 2443 06 HIRVINEVA x= 7184 50, y= 2556 30, z= 50
rek.n:o 7:4

Tarkastuskäynti: 4. ja 8.9. 1999

Poimintalöydöt: kvartsi-iskoksia 3 kplAiemmat tarkastukset: **Mika Sarkkinen 1997.**

Mustosenneva W sijaitsee 8,8 km etelään Lumijoen kirkosta. Paikka on peruskartalla nimetön kangas Oulusta Raaheen johtavan 8-tien eteläpuolella noin 400m valtatiestä.

Laajan soranottoalueen eteläpuolella; soranottoalueen ja hakkuuaukean välissä on kankaalla ainakin 4 suurta asumuspainannetta. Kangaskaistale on kärsinyt raskaiden koneiden jäljiltä, myrskytuhoista, aurauksesta yms.

Jäänteiden koko alustavan mittauksen mukaan (pituus, leveys, syvyys ja vallin leveys/ korkeus):

1. $11 \times 5 \times 0,4 \text{ m} + \text{valli } 2\text{-}3\text{m} / 0,1\text{-}0,3\text{m}$
2. $8,5 \times 4 \times 0,4 \text{ m} + \text{valli } 2\text{-}3\text{m} / 0,1\text{-}0,3\text{m}$
3. $12\text{-}18 \times 5\text{-}6 \times 0,4 \text{ m} + \text{valli } 2\text{-}3\text{m}$ huom! vahingoittunut talvitien uran, tuulenkaatojen yms. vuoksi.
4. "rivitalo"
  - A. $12 \times 4 \times 0,4 \text{ m} + \text{vallit } 3\text{-}4\text{m} / 0,2\text{-}0,3\text{m}$
  - B. $11 \times 3,5 \times 0,4 \text{ m} + \text{valli } 3\text{m} / 0,1\text{-}0,2\text{m}$

Jäänteiden etäisyydet:

1 - 2	5m
2 - 3	35m
3 - 4	9m

Jäänteistä (n:o 1 eteläl., 2 länsil.) havaittiin kairattaessa vallista kaksoispodsoli, mikä sinänsä ikää jo jäänteet esihistoriallisiksi. Edelleen jäänteiden pohjista voitiin todeta palanutta kiveä. Asumuspainanteen 1 lounaispuolelta aurauralta löytyi muutamia kvartsi-iskoksia. Lisäksi alueella on ainakin kaksi epämääräistä, mutta mahdollista painumaa: kohteen 1 pohjoispuolella ja kohteen 4 eteläpuolella. Rannansiirtymisen perusteella kohde voisi ajoittua jonkin verran Tiperonkangasta ja Korkiakangas 1 nuoremaksi; myöhäiskivikauden alkuun.

Lisäys: Kyseisen kankaan pohjoislaidalla, hiukan ympäristöstään kohoavassa niemekkeessä, em. kohteesta noin 300 m pohjoiseen ($x=7184,70$, $y=2556,30$, $z=45$; rek. n:o 7:4) voitiin todeta ainakin 3 pienempää ilmeisen vallin ympäröimää kuopannetta. Mitat vaihtelivat 2,5 metristä 5 metriin, syvyydet 0,4-0,2 metriin. Jäänteet voivat olla esihistoriallisia, mutta havaintoja häytti toisella kertaa vesisade ja toisella käynnillä illan hämärtyminen. Jäänteestä 3 noin 25 m länteen on sammalen peittämä kumpare, jonka halkaisija on n. 4m ja korkeus n. 0,5 m. Jäänteiden päällä kasvaa koivu ja ympärillä on noin 0,5m leveän ojan jäänteet. Maaperä vaikutti siinä määrin hiiliseltä, että kysymys lienee pienestä (tuhkaksi palamaan päässeestä?) *hiilimilun jäänteestä.*

LIITTEET: kartat 1,2,4
karttapiirros 2

LUMIJOKI 12.

Markku Korteniemi 1999

[5] AUNONKANGAS E

Kvartsin louhintapaikka
Luokitusehdotus: II lka

496 01 0006

PK 2443 06 x= 7187 20, y= 2557 80, z= 40-42,5
Hirvasniemi, Ukuranperä; rek.n:o 7:4

Tarkastuskäynti: 29.8. 1999

Poimintalöytöjä: Kvartseja 5 kpl.

Aunonkangas sijaitsee noin 6,6 km eteläkaakkoon Lumijoen kirkosta ja noin 600m etelään Metelinkankaasta. Kankaaseen pääsee metsäautotietä Lumijoen suunnasta; Sallisen tieltä käännyttään Papinkankaalta etelään.

Aunonkankaan länsilaidalla on suuri siirtolohkare, josta jälkien perusteella on irrotettu kvartssia. Kvartsin palasia onkin runsaasti sammalen alla maassa ainakin kiven yhdessä päädystä.

Muutamien satojen metrejä kohteesta länsikaakkoon on Mika Sarkkisen 1997 inventoima röykkiökohte **Aunonkangas W**. Kysymyksessä lienee sama kuin Ukuranperällä asuvan Erkki Vuotin mainitsema "kiviaita" Aunonkankaassa. Lisäksi Aunonkankaan länsilaidalla talvitien uralla tapasin muutamia kuopanteita, joita en kairan puuttuessa tarkemmin analysoinut, mutta jotka kokonsa perusteella voisivat olla esim. keittokuoppia.

LIITTEET: kartat 1,3,4

LUMIJOKI 13.

Markku Korteniemi 1999

[6] KORAKIANGAS 2 (Mustosenneva)Esihistoriallisia asumuspainanteita ja asuinpaikkakuopanteita
Luokitusehdotus: II lka406 01 0013
"Mustosenneva"
EbeläPk 2443 06 HIRVINEVA x= 7182 90, y= 2555 80, z= 55-53
rek. n:o 1:18, (1:20?)

Tarkastuskäynti: 11.9. 1999

Korkiakangas 2 sijaitsee 11 km etelään Lumijoen kirkosta (14 km lounaaseen Limingan kirkosta). Kohde on noin 0,5 km luoteeseen kohteesta Korkiakangas 1; ja 300 m tieuraa pitkin luoteeseen peruskarttaan merkitystä tervahaudasta. Maasto on mäntykangasta ja maaperä hiekkaa.

Kohde sijaitsee pääosin tien pohjois/koillis -puolella ja itse tieuralla. Kohteessa on 2 - 3 ilmeistä asumuksen pohjaa, sekä joukko pienempiä, mutta ehkä samanaikaisia asumiseen liittyviä kuoppajäänteitä (varastojen, keittokuoppien tms. jäänteitä). Rannankorkeuden perusteella kohde ajoittuu *kivikautiseksi*.

Jäänteiden mitat alustavan mittauksen mukaan:

1. 10 x 6 x 0,4 m + valli 3-4m / 0,1-0,3m
2. 5 x 4 x 0,4 m (?) + valli; huom! allasmaisen jäänteen eteläpään yli kulkee tieura ja jäänteeseen on kasattu myös hakkuutähteitä
3. 4 x 2 x 0,4 m ; soikea allasmaisen painuma
4. halk. 2-3m x syv. 0,4m; laakea, pyöreähkö painuma

Jäänteiden keskinäisiä etäisyyksiä:

- 1-2. 10m
2-3. 5m

Jäänteestä n:o 2 noin 60m kaakkoon on tien pohjoislaidalla iso, soistunut epämääräinen painuma, joka lienee myöhemmän kaivelun jälkeä. Mutta välittömästi tämän kaakkoispuolella on epämääräisessä ryhmässä, muutamien metrien etäisyydellä toisistaan ja podsolinäytteen perusteella esihistoriallisia, puolenkymmentä (jäänteen 3 tapaista) pienehköä soikeaa, allasmaista vallin ympäröimää kuopannetta, joiden keskimääräinen mitta oli noin 4 x 2 x 0,4 m. Näistä edelleen 100-250m kaakkoon, lähelle karttaan merkittyä tervahautaa on; muutamia pieniä pyöreitä (halk.1-2m)kuopanteita, jotka muistuttavat lähinnä keittokuoppajäänteitä. Vastaavia on myös jäänteistä n:o 1 - 4 noin 150m lounaaseen tien ja kankaan lounaispuolella.

LIITTEET: kartat 1,2,4
karttapiiros 3

LUMIJOKI 14.

Markku Korteniemi 1999

[7] KORKIAKANGAS 3 (Mustosenneva) Esihistoriallisia asumuksen pohjia
Luokitusehdotus: II lka436 01 1112
"Korkiakangas 3-2"Pk 2443 06 HIRVINEVA x= 2555 80, y= 7183 02, z= 52,5
rek.n:o 1:18

Korkiakangas 3 sijaitsee 11 km etelään Lumijoen kirkosta (14 km lounaaseen Limingan kirkosta). Paikka on Korkiakangas-selänteen pohjois/koillis -laidalla; nevalle kaakkoon pistävässä noin 50m leveässä ja muutamia satoja metrejä pitkässä kankaanmiekkeessä. Kohde sijaitsee muutamia satoja metrejä pohjoisluoteeseen kohteesta Korkiakangas 2. Pisteestä, joka on noin 200 m ennen kohdetta, ja jossa autolla ajettava tieura muuttuu talvitien pohjaksi, on käveltävä noin 100 m alas kankaan rinnettä, lähelle suon reunaa. Maasto on mäntykangasta ja maaperä hiekkaa.

Kohteessa on kolme asumuksen pohjaa. Jäänteiden mitat ovat alustavan mittauksen perusteella:

1. 22 x 10 x (0,4) m + valli
2. 10,5 x 5 x 0,6-0,7 m + valli 3-4m / 0,1-0,3m; allasmainen
3. 10 - 15 x 6 x 0,4 + valli; muodoltaan epämääräinen ehkä tuulenkaatojen vuoksi, kasvaa leppää

Jäänteiden etäisyydet toisistaan:

- 1-2. 50m
- 2-3. 40m

Parhaiten säilynyt on jäännös n:o 2. Jäänteen länsipäädyssä näkyy selvästi sisäänkäynnin ura. Itäpäädyssä vallissa on useita männynkantoja, jotka halkaisijansa perusteella ovat vuosisatoja vanhoista puista. Lisäksi jäänteen itäpuolella on muutamia pienehköjä kuoppajäänteitä. – Suurin asumuspainanteista on soikean allasmainen jäännös n:o 1. Myös tämän sisäänkäynti näyttäisi sijainneen länsipäädyssä. Jäänteen n:o 1 lounaiskulman vallista voitiin kairata kaksoispodsoli, sensijaan muiden jäänteiden vallista havaittiin vain ylempi; kuopasta luodon maan pintaan muodostunut podsoli. Kairausta vaikeutti kuiva maaperä. Rannankorkeus ajoittaa kohteen *kivikautiseksi*.

LIITTEET: kartat 1,2,4
karttapiirros 4

LUMIJOKI 15.

Markku Korteniemi 1999

[8] KORKIAKANGAS 4 (Mustosenneva)

Esihistoriallinen asumuksenpohja ja kuoppajäänteitä
 Luokitusehdotus: II lka

436 01 0014
 "Korkiakangas 4"

Pk 2443 06 HIRVINEVA x= 7183 15, y= 2555 35, z= 56-53
 rek.n:o 7:4

Tarkastuskäynti: 11.9. 1999

Korkiakangas 4 sijaitsee 11 km etelään Lumijoen kirkosta (14 km lounaaseen Limingan kirkosta). Kohde on noin 400m luoteeseen kohteesta Korkiakangas 3. Tällä kohtaa tieura tekee käännöksen luoteeseen laskeutuen kankaan etelälaidalta alas kankaan pohjoispuolelle. Maasto on mäntykangasta ja maaperä hiekkää.

Kohteessa on 1 - 2 asumuksenpohjaa sekä ainakin 4 kuoppajäännettä. Jäänteiden mitat alustavan mittauksen mukaan:

1. 8 x 5 x 0,4 m + valli 2-3m (lev.)
2. 5 x 3 x 0,3 m; jäännö on epämääräinen!
3. painuma halk. 2-3m x syv.0,3m
4. kuoppajäännö 2 x 0,4 m + valli
5. "kaksoiskuoppa" (jäänteiden etäisyys 1m)
  - a. 3 x 2,5 x 0,6 m
  - b. h.2,5 x 0,5 m

Jäänteiden keskinäisiä etäisyyksiä:

1 - 2.	40m
1 - 3.	5m
1 - 4.	50m
1 - 5ab	100m

Asumuspainanteen 1 vallissa näkyi kairausnäytteessä vain ylempi podsoli. Jäännö 2 on asu-
 muspohjaksi epämääräinen. Alemmalla terassilla sijaitsevan kuoppajäännöten n:o 4 reunan
 vallissa voitiin havaita ainakin ylempi podsoli, ja kuopan pohjalla nokista harmaata huuhtoumaa.
 Sensijaan kiviä ei jäänteessä tuntunut, vaikka muodoltaan jäännö sopisi keittokuopan
 jäänteeksi. Podsolikairauksia vaikeutti ylen kuiva maaperä. Jäänteet 5 a ja b sijaitsevat asu-
 muspainanteesta n:o 1 noin 100m itäkaakkoon hiukan korkeammalle kohoavassa kankaassa.
 Jäänteiden a ja b keskinäinen etäisyys toisistaan on vain 1 m. Esim. jäännö a voisi olla
 kokonsa ja muotonsa perusteella pyyntikuoppajäännö, mutta jäännöten sijainti poikittain kankaan
 pituussuuntaan ja todennäköisimpään eläinten kulkusuuntaan ei vaikuta oikein luontevalta.

LIITTEET: kartat 1,2,4
 karttapiirros 5

LUMIJOKI 16.

Markku Korteniemi 1999

[9] KORKIAKANGAS 5. (Mustosenneva)

496 01 0015
"Korkiakangas" "

Raunio

Luokitusehdotus: II lka

Pk 2443 06 HIRVINEVA x= 2555, y= 7183 30, z= 55-52,5
rek.n:o 8:6 (12:10?)

Korkiakangas 5 sijaitsee 11 km etelään Lumijoen kirkosta (14 km lounaaseen Limingan kirkosta). Kohde on noin 400m luoteeseen kohteesta Korkiakangas 4. Kangas on tällä kohtaa noin 50m leveä. Maasto on mäntykangasta ja maaperä moreenia.

Kohteessa on sammalen peittämä raunio kooltaan noin 5 x 4 x 0,4(kork.) m. Päällä on kiviä, joiden halkaisija on 40-50 cm. Jäännös voisi olla kiuasrauniokin; päällä näkyvässä kivessä on karttajäkälän (*Rhizocarpon geographicum*) halkaisija jopa 30 cm, mikä ikäisi jäänteiden vuosisatoja vanhaksi.

LIITTEET: kartat 1,2,4

LUMIJOKI 17.

Markku Korteniemi 1999

[10] KORKIAKANGAS 6. (Mustosenneva)

Kuoppajäänteitä
Luokitusehdotus: II lka

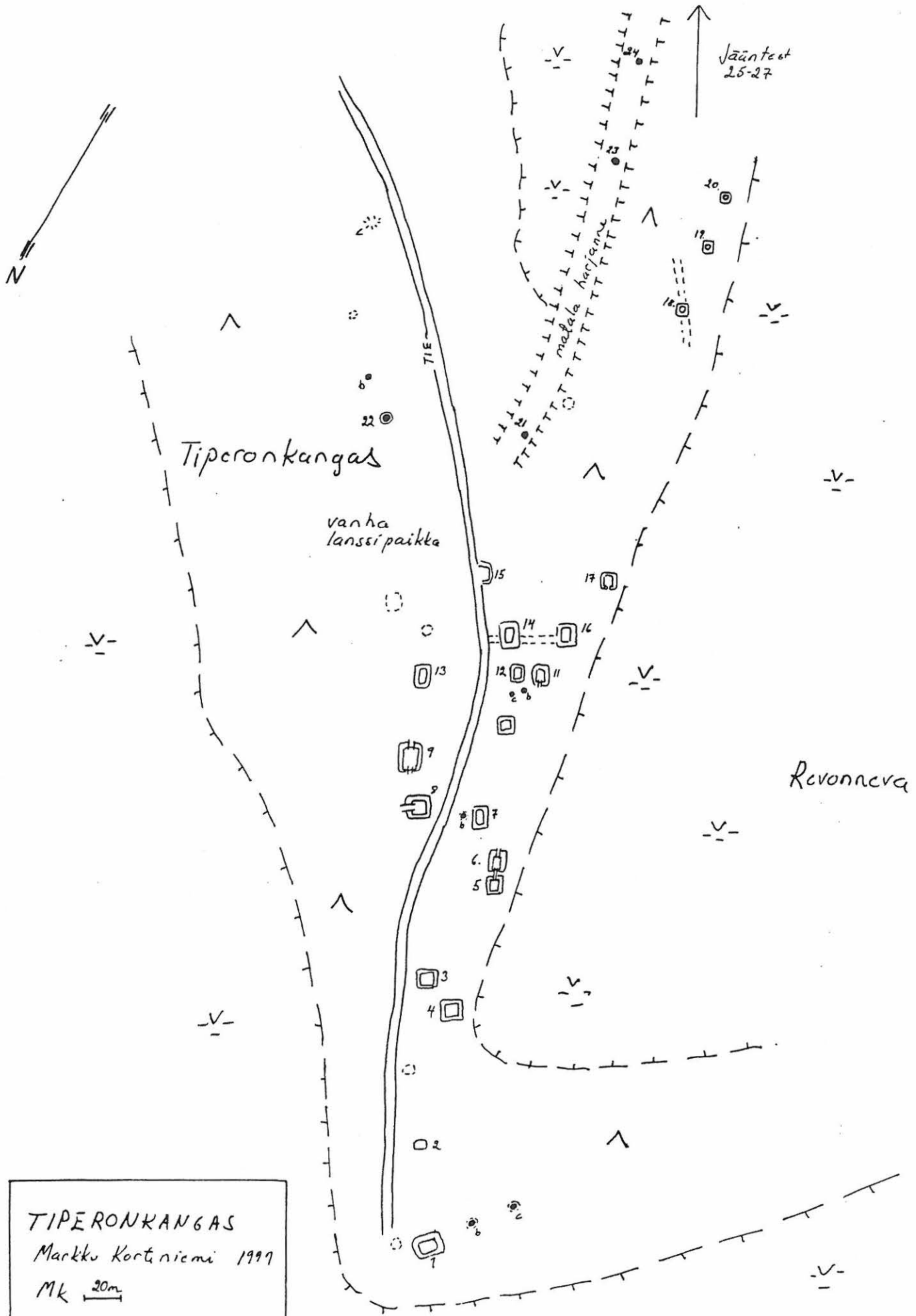
426 01 0016
"Korkiakangas 5"

Pk 2443 06 HIRVINEVA $x=7183\ 45$, $y=2554\ 65$, $z=52,5$
rek.n:o 2:32

Korkiakangas 6 sijaitsee 11 km etelälounaaseen Lumijoen kirkosta (15 km lounaaseen Limingan kirkosta). Kohde on muutamia satoja metrejä luoteesen kohteesta Korkiakangas 5; välittömästi kankaan etelälaitaa kulkevan polun pohjoispuolella, lähellä suon reunaa.

Pieniä kuoppajäänteitä on noin 30 x 30 m kokoisella alalla lähes kymmenkunta (ainakin 8 kpl). Jäänteiden keskimääräinen halkaisija on noin 1 m ja syvyys 0,3 m. Kairaus ei juuri onnistunut kuivuuden ja toisaalta kivisen maaperän vuoksi. Yhdestä jäänteestä saatiin kairausnäytteet, joissa näkyi päälimmäinen podsoli; sekä vallista, että jäänteiden pohjasta. Kyseessä lienee *keittokuoppajäänteet*.

LIITTEET: kartat 1,2,4

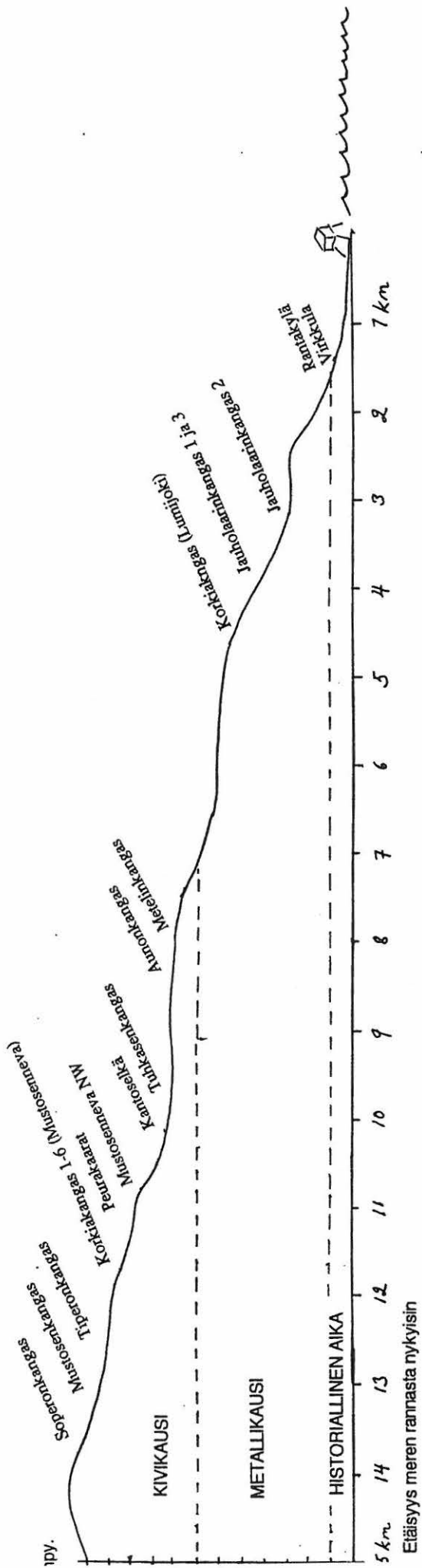

TIPERONKANGAS
 Markku Kortinieniemi 1999
 MK 20m
 [Symbol] asumuspainanne
 (+tualle ja sif. käynti)
 • kuoppajäännös

ISUTUKSEN SUKKESSIOTA LIMINGANLAHDEN ETELÄRANNALLA - skem. kaavio.

(ohteet aluetta koskevista inventointikertomuksista Sarkkinen (1997), Korteniemi (1999))

LÖYDÖT, jotka liittyvät tarkastuskertomukseen: *Markku Korteniemi, HIRVINEVA. Tarkastuskertomus muutamista muinaisjäännöskohteista peruskartalehden 2443 06 HIRVINEVA alueella syksyllä 1999.*

[1] Liminka 44. KORKIAKANGAS 1 (Mustosenneva)

Löydöt on poimittu kodanpohja-alueelta syyskuussa 1999.

1. Liuskepala, hioutunut? 27 x 18 x 4 mm, 3,8g.
  2. Kvartsileikkuri 22 x 14 x 7 mm, 2,1g.
  3. Kvartsiydin 39 x 26 x 16 mm, 16,0g.
  4. Kvartsiydin? 29 x 17 x 13 mm, 6,9g.
- Löydöt 1-4 ovat ojaleikkauksesta jäänteiden n:o 3 - 5 vierestä.
5. Kvartsi-iskos, suuri, levymäinen 72 x 54 x 15 mm, 50,1g; ojaleikkauksesta, jäänteestä n:o 6 noin 20m kaakkoon.
  6. Kvartsi-iskoksia 2 kpl, 3,6g: ojaleikkauksesta, jäänteestä n:o 6 noin 5m kaakkoon
  7. Kvartsi-iskos 15 x 15 x 4 mm, 1,0g.
  8. Pala rikottua kvartsia, 7,7g.
- Löydöt 7-8 ovat jäänteen n:o 8 pohjasta.

[2] Liminka 45. MUSTOSENKANGAS ?(E)

1. Kvartsi 1 kpl, rikottua? 32 x 15 x 7 mm, 2,7g.
- Löydetty metsätien uralta, samalta kankaalta asumuksenpohjasta noin 1 km pohjoiseen. x=7182 90, y=2557 80, z= 52,50. Voi olla myös koneen rikkomaa, tosin kvartsijuonnetta ei paikalla havaittavissa.

[3] Lumijoki 4. METELINKANGAS

Löydöt poimittu Metelinkankaan kaakkoisosasta; soranottoalueen itänurkasta, jossa noin 70 m matkalla kaivannon (pohjois)profiilissa on näkyvissä esihistoriallisen asuinpaikan jäännöksiä.

1. Kivilajikappale, hioutunut 120x62x18 mm, 165,4g.
2. Kvartsiittiydin, 84x89x60 mm, 441,9g.
3. Vuorikristalliesine, 15x10x7 mm, 0,9g.
4. Kvartsi-iskoksia 11 kpl, 33,0g.
5. Kvartsiitti-iskoksia 3 kpl, 20,3g.

[4] Lumijoki 8. MUSTOSENNEVA NW

1. Kvartsi-iskoksia 3 kpl, 2,6g.
- Löydetty aurausurasta kankaalta; asumuspainanteesta n:o 1 n.10-20m lounaaseen.

[5] Lumijoki 12. AUNONKANGAS E

1. Kvartseja, rikottua 5 kpl, 48,2g.
- Poimittu suuren maakiven vierestä, sammalen alta. Kivessä oli tällä kohtaa jälkiä kvartsin louhinnasta.

[12] Ruukki 38. TIPERONKANGAS

1. Kvartsi 1 kpl, 2,3g.
- Löytyi Tiperonkankaalle johtavan tien kuluneesta urasta noin 200-300 m lounaaseen kodanpohja-alueesta

RUUKKI 37.

Markku Korteniemi 1999

[11] SOPERONKANGAS NW

Esihistoriallinen asumuspainanne
Luokitusehdotus: II lka

Pk 2443 06 HIRVINEVA x= 7181 20, y= 2555 84, z= 62
rek.n:o 22:6 tai 61

Soperonkangas NW sijaitsee 12,4 km pohjoiseen Paavolan kirkosta (15 km lounaaseen Li-
mingan kirkosta). Paikka sijaitsee Hirvinevan ja Revonnevan välissä; 8-tiestä 3,6 km itään.
Kohteeseen johtavalle metsätielle pääsee ainoastaan Ruukin puolelta.

Vanhan peltoaukean laidasta (ja Pohjolan voiman sähkölinjasta) noin 50 m länsiluoteeseen ja
Tiperonkankaaseen johtavasta tiestä noin 20m etelään on suuri allasmainen vallin ympäröimä
asumuspainanne kooltaan 14 x 8 x 0,4 m; ympärillä valli (lev. 3-4 m, kork. 0,1-0,3 m). Vallista
kaivetussa maakairanäytteessä päällimmäinen podsoli oli selvästi näkyvissä, sensijaan
alkuperäisen maanpinnan vain heikosti näkyvissä. Asumuspainanteen ja peltoaukean välissä
on muutamia pieniä kuopanteita. Rannansiirtymisen perusteella asuinpainanne ajoittunee
kivikaudelle; noin 3500-4000 eKr. Kohde olisi tässä yhteydessä alueelta inventoiduista vanhin.

Soperonkankaan esihistoriallinen asuinpaikkakohde sijaitsee 1,6 km kaakkoon Tiperonkan-
kaan kotakylästä – samalla kangasselänteellä.

LIITTEET: kartat 1,2,4.

RUUKKI 38.

Markku Korteniemi 1999

[12] TIPERONKANGAS

708 01 0069

Esihistoriallisia asumuspainanteita (kivikautinen kotakylä)
 Luokitusehdotus: I lka

Pk 2443 06 HIRVINEVA x= 7182 10– 7182 60, y= 2553 98– 2554 40, z= 55
 rek.n:o 4:20, 22:24

Tarkastuskäynti: 11. ja 13.9. 1999

Tiperonkangas sijaitsee 12,8 km pohjoisluoteeseen Paavolan kirkosta (15,2 km lounaaseen Limingan kirkosta). Paikka on Hirvinevan ja Revonnevan välissä; 8-tiestä 1,6 km itään. Kohteeseen johtavalle metsätielle pääsee kuitenkin vain Ruukin puolelta; kankaaseen kulkee tieura Soperonkankaasta päin. – Tiperonkangas on luoteeseen laskeutuva pitkä ja suonevojen ympäröimä kankaan nokka. Maasto on mäntykangasta ja maaperä hiekkaa.

Alueella on noin 600 metrin matkalla yli kaksikymmentä pääasiassa hyvin säilynyttä allas maista tai pyöreätä asumuspainannetta, sekä pienempien kuopanteiden jäänteitä. Jäänteiden mitat ovat alustavan mittauksen perusteella kankaan nokasta lähtien (pituus, leveys, syvyys, vallin leveys / korkeus):

1. 8,5 x 8 x 0,4 m + valli 3-5m / 0,1-0,4m
  - b. kuoppa halk. 2,5m + valli
  - c. kuoppa halk. 2m + valli
2. 4 x 2 x 0,5 m + valli; soikea / suorakulmainen jäänte
3. 6 x 4 x 0,4 m + valli 4-5m / 0,1-0,2m; "neliömäinen"
  - b. painuma h. 2m + vallia
4. 4 x 4 x 0,4 m + valli 3-4m / 0,05-0,2m
5. 6 x 4,5 x 0,3 m + valli 3-5m
6. 8 x 5 x 0,4 m + valli 4-5m / 0,1-0,2m
7. 6 x 5 x 0,4 m + valli 3m / 0,1-0,3m
  - b. kuoppa h. 1,5m + ositt. vallia
8. 6 x 4 x 0,5 m + valli 3m / 0,05-0,2m
9. 9 x 6 x 0,4 m + valli 3-4m / 0,1-0,2
10. 5 x 4 x 0,5 m + valli 3-4m
11. 7 x 4 x 0,4 m + valli 4-5m / 0,05-0,10m
  - b. painuma h. 2m
  - c. painama h. 2m
12. 4 x 3 x 0,3 m + valli 2-3m
13. 4 x 3 x 0,2 m + valli
14. 6 x 4 x m + valli; huom! tieuran vahingoittama

huom! jäänteet 5 ja 6 muodostavat
 "RIVITALON"

15. 5 x 4 x 0,4 m; huom! tieuran vahingoittama
16. 5 x 4 x 0,4 m; huom! talvitien ura
17. 11-9 / 4 x m + valli 3-4m
18. halk.5 x syv.0,2-0,3 m + valli; pyöreä; huom!talvitieura rikkonut vallia!
19. halk. n.5m + valli? pyöreä
20. halk. n. 4m + valli; pyöreä
21. kuoppa halk. n.2m
22. kuoppa n. 2m x 0,5 m + valli 2-3m, sisäkuopan halkaisija n. 1m
b. kuoppa h. 1m
c. valli n. 4 x 0,5 m (kork.) + kuoppa
23. kuoppa 3 x 2 x 0,5 m; soikea HUOM. KANKAAN ETELÄ(LOUNAIS)OSA
HUONOSTI TARKASTETTU !
24. kuoppa 3 x 2 x m

-----

25. - 27.?.... asumuksenpohjia Tiperonkankaan kaakkoisosassa (Tiperonkangas SW?, x= 7181 60, y= 2554 32, z= 55; rek. n:o 22:24). Paikassa vaikutti olevan useita asumuksenpohjia, mutta illan hämärttyessä niiden tutkailu jäi pinnalliseksi.

Asumuspohjien keskinäisiä etäisyyksiä:

1 - 7.	50m
2 - 4.	80m
4 - 3.	10m
3 - 5.	50m
5 - 6.	3m
6 - 7.	12m
7 - 8.	30m
8 - 9.	10m
9 - 13.	30m
9 - 10.	20m
10 - 11.	18m
11 - 12.	3m
11 - 13.	12m
14 - 15.	20m
16 - 17.	20m
17 - 18.	(100m)
18 - 19.	30m

Muita havaintoja: Asumusten ilmeiset sisäänkäynnit saattoi yleensä vallista erottaa. Muutaman asumuspainanteen pohjalle ehdittiin tehdä koepisto, joka toi esiin nokisen harmaan huuhtoutuman ohella ainoastaan palanutta kiveä. Tiperonkankaalle johtavan tien kuluneesta urasta löytyi yksi kvartsi. Paikka oli kuitenkin useita satoja metrejä lounaaseen kodanpohja-alueesta.

Maaperän kuiva hiekka vaikeutti podsolinäytteiden kairausta, eikä illan painaessa päälle kaikkia vallejia ehditty kairatakaan. Kairatuissa näytteissä asumuspainanteiden valleista näkyi yleensä selvästi vallin päälle muodostunut ylempi podsoli, sensijaan alkuperäisen maanpinnan podsoli oli joko hyvin heikko tai puuttui kokonaan (esim. jäännö 1). Mahdollisesti kairan terä ei ollut aina riittävän pitkä paksun vallin vuoksi. Havainto vaikuttaisi kuitenkin johdonmukaiselta suhteessa otaksumaan, että kyseessä olisi merenranta-asuinpaikka ajalta noin 3000 eKr. (vrt. esim. Yli-Ii Kierikki, Purkajansuo), jolloin merenranta olisi sijainnut esim. tasolla 52,5m mpy. Tällöin merenranta olisi ollut noin 300 sadan metrin päässä. Asuinpaikka-alueen eteläpuolella

näyttää korkeuskäyrien perusteella sijainneen – ilmeisesti vuosisatoja – matala ja suojoinen merenlahti.

Jos asutus on tullut kankaaseen n. 500 vuotta veden vetäytymisestä, jolloin kangas lienee kasvanut jo mäntymetsää; ei selvää visuaalisesti havaittavaa podsoliprofiilia ole todennäköisesti ehtinytkään muodostua. Kun pienempien kuopanteiden valleissa (ainakin n:ot 2, 7b, 11b ja c) kaksoispodsoli sensijaan näkyi; voi olla, että tämä viittaisi pienempien kuoppien nuorempaan ikään. Myös neliömäisen asumuspainanteen n:o 3 pohjassa oli kaksoispodsoli. Kankaan nokka on myöhemmin ollut edullinen esim. hirvieläinten kuoppapyynnin kannalta. Tosin useimpien kuopannejäänneiden koko ja muoto viittaisi pikemminkin keittokuoppiin, kuoppaliesiin tai säilytyskuoppiin, kuin pyyntikuoppiin. Palanutta kiveä en kuitenkaan ehtinyt havaita. – Muistutan, että edellämainitut havainnot ja tulkinnat pohjautuvat kahteen lyhyeen käyntiin paikalla.

Noin 3 kilometrin säteen sisällä Tiperonkankaasta sijaitsee esihistoriallisia asuinpaikkoja Peurakaaroissa, Soperonkankaalla, Korkiakankaalla, Mustosenkankaalla ja Mustosennevallella. Lisäksi on Mustosenkankaan (peruskartalla väärin Niilonkankaan) jätinkirkko noin 4 kilometrin päässä.

Kangasta kuluttanutta tieuraa ja paennutta merta lukuunottamatta kohteen "muinaismaisema" on poikkeuksellisen hyvin säilynyt. Vaikuttaisi, että pääosa kankaaseen kaivetuista kodanpohjista on läpi vuosituhanten ilmeisen hyvin säilyneitä. Pari jäännettä on hiukan vaurioitunut talvitieaurasta ja muutama (enemmän) metsätieaurasta. Vanhan lanssipaikan kohdalta lienee tasoittunut ainakin yksi jäännös. Alueen mäntypuusto lienee reilusti alle 100 vuoden ikäistä. Alueella on toteutettu (harvennus?)hakkuu ennen metsäkoneiden aikakautta, niin että maasto ei ole nykyhakkuiden tapaan kärsinyt. Nykytietämyksen perusteella kohde lienee muinais-Liminganlahden parhaiten säilynyt *kivikautinen kylämiljö*, jota tällä perusteella *ehdottaisin muinaisjäännösluokkaan I*. Jos alueella suoritetaan metsänhakkuuta, sitä ei saisi toteuttaa raskailla metsäkoneilla.

LIITTEET: kartat 1,2,4
karttapiirros 6

RUUKKI 39.

Markku Korteniemi 1999

[13] PEURASAARI.

702 01 0066

Esihistoriallisia kuoppajäänteitä
 Luokitusehdotus: II

Pk 2443 06 HIRVINNEVA x= 7182 00, y= 2552 14, z= 52,5
 rek.n:o 4:34

Tarkastuskäynti: 28.8. 1999

Peurasaari sijaitsee 14 km pohjois-luoteeseen Paavolan (Ruukin) kirkosta (18 km lounaaseen Limingan kirkosta). Paikka on suosaareke Revonnevalla; noin 600m 8-tiestä Kolokaaran kohdalta kaakkoon. Maasto on mäntykangasta ja maaperä hiekkaa.

Alueella on muutamia kuoppajäänteitä sekä pari epämääräistä, mutta asumuksen pohjaa muistuttavaa painumaa.

Kuoppajäänteet:

Kuoppajäännne 1 sijaitsee noin 50m saaren pohjoispäästä eteläkaakkoon; polun vierellä kankaansuuntaisesti. Jäänteiden koko on noin 5 x 3 x 0,4 m + vallia. Jäänteestä voidaan erottaa suorakaiteenmuotoinen sisäkuoppa kooltaan 2,5 x 1 m. Eteläpäädyn vallista voitiin havaita kaksoispodsoli. Jäänteiden pohjalla harmaa nokinen podsoli ulottui ainakin 60 cm syvyyteen nykyisestä pohjan tasosta.

Kuoppajäännne 2 sijaitsee jäänteestä 1 noin 50m luoteeseen kankaan pohjoispään "itäsakaras-sa"; sen nokasta noin 30 m länteen. Pyöreähkön kuoppanteen halkaisija on 2,5 m ja syvyys 0,3-0,4 m. Jäännettä ympäröi valli leveydeltään 1-2 m ja korkeudeltaan 0,05-0,1 m. Kairaa-mista vaikeutti maaperän kuivuus. Vallista voitiin havaita nykyisen maanpinnan podsoliprofiili. Kun pohjalta ei harmaata huuhtoutumaa selvästi havaittu, voi olla että jäännettä on kaiveltu myöhemmin.

Kuoppajäännne 3 sijaitsee saaren keskivaiheilla polun vieressä; edellämämainituista jäänteistä noin 200m itäkaakkoon ja toisaalta saaren itäpäästä noin 150m länteen. Pistemäisen kuoppajään-teen halkaisija on 2,5m ja syvyys 0,3m. Reunalta kairattiin kaksoispodsoli ja pohjalta harmaata huuhtoutumaa. Jäänteiden vieressä on pienempi "kaksoiskuopanne", joka voi olla kuitenkin kuopasta luodun maavallin tai tuulenkaadon synnyttämä.

Ainakin jäänteet 1 ja 3 ovat esihistoriallisia kuoppajäänteitä. Kuoppajäänteissä ei havaittu keittokuoppiin kuuluvaa palaneen kiven kerrosta, eikä kiviä ole ainakaan aivan lähellä saata-vissakaan. Kysymys voi olla varastokuopista tai ainakin jäänteiden 1 suhteen pyyntikuopasta.

Jäänteestä 1 noin 30m saaren pohjoispäähän on rinnakkain kaksi kankaansuuntaista suurta painannetta, jotka muistuttavat asumuksen pohjia: jäänteiden A mitat ovat noin 40 x 10 x 0,5 m + vallia, josta pohjoislaidalta havaittiin kaksoispodsoli. Tästä noin 5m pohjoiseen on samansuun-tainen painanteen tapainen jäännne B, mutta kooltaan pienempi; 15 x 4 x 0,4 m.

Peurasaaresta noin 300m sijaitsee kohde Kolokaara SE; 1,8 km itään Tiperonkangas ja 1,5 km koilliseen Peurakaarat..

LIITTEET: kartat 1,2,4

LUMIJOKI 40.

Markku Korteniemi 1999

[14] KOLOKAARA SE

Siihtajokki
708 01 0067

Esihistoriallisia kuoppajäänteitä ?

Luokitusehdotus: II lka

Pk 2443 06 HIRVINEVA x= 7182 25, y= 2551 90 , z= 52,5
rek.n:o 9:33, 9:35

Tarkastuskäynti: 15.9. 1999

Kolokaara SE sijaitsee 14 km pohjois-luoteeseen Paavolan (Ruukin) kirkosta (18 km lounaaseen Limingan kirkosta). Kolokaara on kaakko-luode -suuntainen – mutta luoteisosaltaan hiekanotolla tuhottu – kangasselänne Revonnevalla valtatie n:o 8 molemmin puolin. Kohde sijaitsee kaaran kaakkoisosassa; noin 300m 8-tiestä kankaaseen kulunutta tieuraa pitkin kaakkoon.

Paikalla on ainakin kaksi todennäköisesti esihistoriallista kuoppajäännettä.

Kuoppajäännös 1 sijaitsee noin 100m itäluoteeseen hiekkatien "päätepisteestä"; kankaan pohjoislaidalla (15m suon reunasta). Jäänteiden koko on 2,5 x 2 x 0,4 m ja siinä on erotettavissa "sisäkuoppa" kooltaan 1,4 x 0,9 m. Jäänteiden länsilaidalta voitiin kairattaessa erottaa kaksoispodsolit ja pohjalta harmaata nokista hiekkaa. Kysymys voi olla metsäpalonoesta.

Kuoppajäännös 2 sijaitsee puolestaan noin 50m itäluoteeseen kaaran kaakkoisnokassa sijaitsevasta varastokopista; kankaan pohjoisreunalla aivan suon laidassa. Jäänne on halkaisijaltaan 2,5m ja syvyydeltään 0,3m. Jäänteiden reunan kairausnäytteessä voitiin havaita selvästi nykyisen maanpinnan podsolit, mutta mahdollinen fossiilinen podsolit oli epäselvä. Jäänteiden valli ei kuitenkaan ole selvä, niin että kuopasta kaivettu maa on voitu heittää nykyisen suon paikalle. Muut vaihtoehdot ovat; ettei paikalla ole varsinaista muinaisjäännöstä tai kaivanto on kaivettu tuoreeseen maaperään, jossa podsolisoituminen ei ole ehtinyt vielä tapahtua.

Edellämainituista jäänteistä ainakin n:o 1 lienee pyyntikuoppa. Kysymys voi olla samasta kuoppa ketjusta / järjestelmästä noin 400 metrin päässä sijaitsevan Peurasaaren kanssa. Voi tietenkin olla, että kangasselänneen nimi Kolokaara viittaisi kuoppajäänteisiin, joista osa – ehkä pääosakin olisi hiekanoton vuoksi tuhoutunut. Allueella on myös ainakin kaksi tuoretta / myöhemmin kaiveltua kuopannetta; yksi jäänteiden 1 ja 2 välissä sekä yksi etelään pistävän niemekkeen reunassa noin 100 metrin päässä valtatiestä.

LIITTEET: kartat 1,2,4

RUUKKI 41.

Markku Korteniemi 1999

[15] V PEURAKAARA 1

708 01 0068

Esihistoriallisia asumuspainanteita
Luokitusehdotus: II lka

Pk 2443 06 HIRVINEVA x= 7183 20, y= 2553 90, z= 52,5
rek. n:o 9:31

Tarkastuskäynti: 22.9. 1999

Peurakaara sijaitsee 15km pohjoisluoteeseen Paavolan (Ruukin) kirkosta (16 km lounaaseen Limingan kirkosta). Peurakaarat ovat lounas-koillinen suuntaisia; kapeita (leveys 10-50m) ja noin 1,5km pitkiä kangasselänteitä vetisen Revonnevan pohjoisosassa valtatie-8 molemmin puolin. Maasto on mäntykangasta ja maaperä hienoa hiekkaa. Kyseessä lienee muinaisen Liminganlahden rantapalteen. Selänteiden mataluuden vuoksi niiden matalimmat kohdat ovat soistumassa. Koska kaarojen yhteispituus on useita kymmeniä kilometrejä, en ole ehtinyt tarkistamaan niitä järjestelmällisesti. Olen numeroinut kaarat roomalaisella järjestysnumerolla kaakosta luoteeseen karttaliitteessä osoitetulla tavalla.

V kaaran koillispäästä noin 200m lounaaseen sijaitsee useita hiekkaan kaivettujen esihistoriallisten asumuspohjien kaltaisia jäänteitä. Havaintoja vaikeutti illan hämärtyminen. Jäänteiden mitat hyvin alustavan mittauksen perusteella ovat:

1. 7 x 3 x 0,4 m + vallia 1-2m / 0,2-0,3m
b. painuma halk. n. 4-5m
2. 12 x 4 x 0,4 + vallit 1-2m / 0,2-0,3m
3. halk. n. 5m + valli 2-3m / 0,2-0,3m; pyöreä
4. 7 x 4 x 0,4 m; allasmainen
- 5.

Jäänteiden keskinäisiä etäisyyksiä:

- 1-2. 100m
- 2-3. 30m
- 3-4. 10m

Havainto-olosuhteiden heikkouden vuoksi varmistamatta jäi, oliko jäänteitä myös jäänteiden n:o 4 lounaispuolella. Tältä kyllä vaikutti. Jäänteiden n:o 1 vallista voitiin havaita ainakin päällimmäinen podsoli.

Kaarojen hyvin hienoon hiekkamaahan kaivetut jäänteet ovat erityisen alttiina hyvin monenlaiselle eroosiovaikutukselle. Kuluttavia tekijöitä ovat: tuuli, sadevesi, suonpinnan kohottama pohjavesi, eläinten ja ihmisten vuosittaiset polut ja itse soistumisilmiö, joka tehokkaasti alkaa muuttamaan alempana sijaitsevien jäänteiden muotoa.

LIITTEET: kartat 1,2,4

[16] VI PEURAKAARA 1

Kuoppajäänteitä ja asumuspainanteita?

Luokitusehdotus: II lka

Pk 2443 06 HIRVINEVA $x= 7182\ 85$, $y= 2553\ 30$, $z= 52,5$
rek.n:o 9:31

Tarkistuskäynti 22.9. 1999

Peurakaara sijaitsee 15 km pohjoisluoteeseen Paavolan (Ruukin) kirkosta (16 km lounaaseen Limingan kirkosta). Peurakaarat ovat lounas-koillinen suuntaisia; kapeita (leveys 10-50m) ja noin 1,5km pitkiä kangasselänteitä vetisen Revonnevan pohjoisosassa valtatie-8 molemmin puolin. Maasto on mäntykangasta ja maaperä hienoa hiekkaa. Kyseessä lienee muinaisen Liminganlahden rantapalteen. Selänteiden mataluuden vuoksi niiden matalimmat kohdat ovat soistumassa. Koska kaarojen yhteispituus on useita kymmeniä kilometrejä, en ole ehtinyt tarkistamaan niitä järjestelmällisesti. Olen numeroinut kaarat roomalaisella järjestysnumerolla kaakosta luoteeseen karttaliitteessä osoitetulla tavalla. Jäänteiden tarkan sijainnin määrittelyä kaaroissa vaikeuttaa niiden samankaltaisuus, selkeiden maamerkkien puute ja harhauttavat "ulokkeet" pääkaaroista.

(V Peurakaaran pohjoispuolisessa) VI kaarassa nousee maasto keskivaiheilla peruskartan korkeuskäyrien mukaan yli 52,5 m:n korkeuskäyrän. Tästä kohdasta kaaraa pitkin länsilounaaseen, on polun eteläpuolella kaaran etelätörmässä u:n muotoinen vallin ympäröimä kuoppajäännös, kooltaan noin 4 x 3 x 0,5 m. Havaintojen tekoa vaikeutti illan hämäräys, mutta vallin kairausnäytteessä saattoi havaita ainakin ylemmän podsolin. Jäänteen pohjalla kasvaa mänty. Koska jäännös avautuu etelään suollepäin, kysymys voi olla jonkinlaisesta asuinkuopasta tai varastosta. Tästä noin 150 m kaaraa pitkin länsilounaaseen on polun pohjoispuolella kuoppajäännös kooltaan noin 1,5 x 1 x 0,5(syv.) m. Kysymyksessä lienee tuorehko kuoppa. Tästä edelleen kaaraa pitkin länteen sijaitsee peräkkäin kolme allasmaista asumuspainanteelta vaikuttavaa jäännöstä, pituudeltaan 8 – 12m. Jäänteiden tarkempaan tutkimiseen ei ollut aikaa syysillan pimetessä.

LIITTEET: kartat 1,2,4

RUUKKI 43.

Markku Korteniemi 1999

[17] VIII PEURAKAARA 1

Asumuspainanne

Luokitusehdotus: II lka

Pk 2443 06 HIRVINEVA x= 7183 26, y= 2553 70, z= 51 m
rek.n:o 9:31

Tarkistuskäynti 6.9. 1999

Peurakaara sijaitsee 15 km pohjoisluoteeseen Paavolan (Ruukin) kirkosta (16 km lounaaseen Limingan kirkosta). Peurakaarat ovat lounas-koillinen suuntaisia, kapeita (leveys 10-50m) ja noin 1,5 km pitkiä kangasselänteitä vetisen Revonnevan pohjoisosassa, 8-tien molemmin puolin. Maasto on mäntykangasta ja maaperä hienoa hiekkaa. Kyseessä lienee muinaisen Liminganlahden rantapalteet. Selänteiden mataluuden vuoksi niiden matalimmat kohdat ovat soistumassa. Olen numeroinut kaarat roomalaisella järjestysnumerolla kaakosta luoteeseen karttaliitteessä osoitetulla tavalla. Jänteiden tarkan sijainnin määrittelyä kaaroissa vaikeuttaa niiden samankaltaisuus, selkeiden maamerkkien puute ja harhauttavat "ulokkeet" pääkaaroista.

VIII kaaraa pitkin kulkevalla polulla, noin 400-500m polun pohjois/koillispäästä on kaunis laakea, valkoisen poronjäkälän peittämä ja vallin ympäröimä pyöreä asumuspainanne. Jänteiden koko on 6 x 4,3 x 0,3-0,5 m (syvyys vallin päältä mitattuna) ja vallin leveys 2-3m. Jänteiden itäreunan vallista voitiin kairata kaksoispodsoli, keskellä jäännettä oli karikkeen alla sekoittunutta / likaista huuhtoutumaa.

LIITTEET: kartat 1,2,4
valokuva 3

[18] IX PEURAKAARA 1

Asuinpaikkakuoppia ?

Luokitusehdotus: II lka

Pk 2443 06 HIRVINEVA x= 7182 96, y= 2552 90, z= 51-52m
rek.n:o 9:31

Tarkistuskäynti 6.9. 1999

Peurakaara sijaitsee 15 km pohjoisluoteeseen Paavolan (Ruukin) kirkosta (16 km lounaaseen Limingan kirkosta). Peurakaarat ovat lounas-koillinen suuntaisia, kapeita (leveys 10-50m) ja noin 1,5 km pitkiä kangasselänteitä vetisen Revonnevan pohjoisosassa valtatie-8 molemmin puolin. Maasto on mäntykangasta ja maaperä hienoa hiekkaa. Kyseessä lienee muinaisen Liminganlahden rantapalteet. Selänteiden mataluuden vuoksi niiden matalimmat kohdat ovat soistumassa. Olen numeroinut kaarat roomalaisella järjestysnumerolla kaakosta luoteeseen karttaliitteessä osoitetulla tavalla. Jäänteiden tarkan sijainnin määrittelyä kaaroissa vaikeuttaa niiden samankaltaisuus, selkeiden maamerkkien puute ja harhauttavat "ulokkeet" pääkaaroista.

Kohde sijaitsee noin 200 m itäkaakkoon valtatie 8:sta, ja noin 250 m luoteeseen kaaran lounaispäästä. Kaaraa pitkin kulkeva polku sivuaa kaaran "halkaisevaa" kuopannetta n:o 1. Kuopanteen halkaisija on 2-3m, syvyys 1m. Kuoppaa ympäröivät reunat / vallit ovat huomattavasti matalammat kaaran reunojen puolella – ehkä eroosion vuoksi. Vallin podsoliprofiili oli epäselvä ja pohjalta maaperänäyte oli sekoittunutta maata. Tämän perusteella kuoppa olisi korkeintaan joitakin vuosisatoja vanha, tai sitten alkuperäistä jäännettä on kaiveltu / eroosion pahoin kuluttama. Kasvillisuus on kuopan alueella heikosti kehittynyttä ja näin maanpintaa heikosti sitovaa.

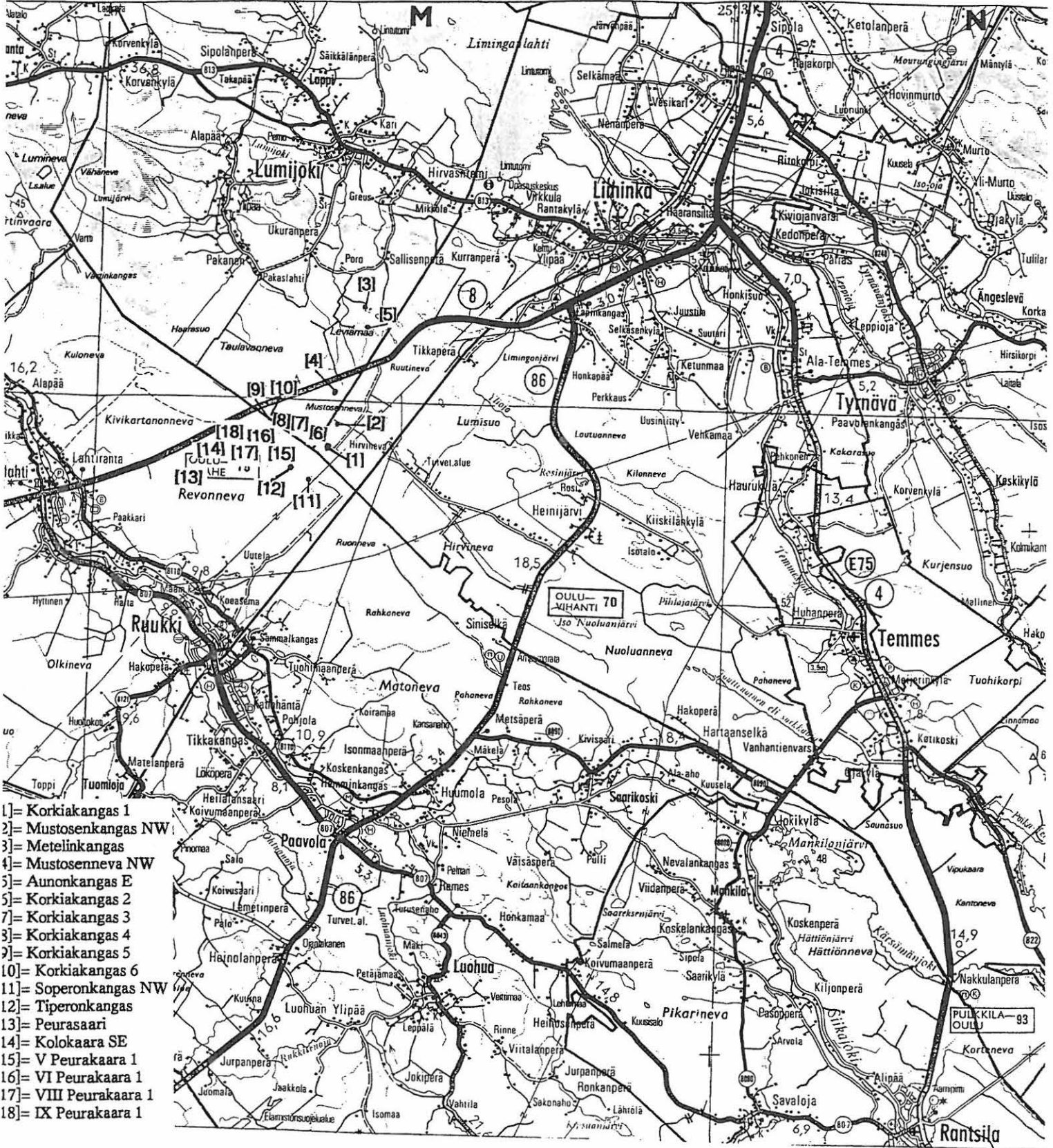
Kyseisen jäänteiden n:o 1 molemmin puolin; noin parikymmentä metriä sekä länteen (n:o 2) että itään (n:o 3) on kapeat kuopanteet. Kyseiset kuopat sijaitsevat kaaran alla suon reunassa. Kuoppa n:o 3 oli laajuudeltaan noin 2m x 1m, ja sen pohjalla oli noen/hillensekaista huuhtoutumaa. Kuopasta n:o 1 noin 50m itään on kuopanne n:o 4, ilmeisen tuore maaperäntarkistuskuopanne ja tästä edelleen n. 50 m kaaraa pitkin itään on kuopanne n:o 5, jonka halkaisija on noin 2m ja syvyys noin 0,4m. Kasvillisuuden ja maatumisasteen perusteella jäännös vaikutti kuoppaa n:o 4 vanhemmalta, vaikka reunasta ei kaksoispodsolia löytynytkään. Näytti kuitenkin siltä, ettei kuopan reunoilla ollut varsinaista vallia. Oliko kuopasta lapioitu maanheitelty kauemmas alas kaaran reunaan?

Edellä mainittujen kuoppien luonne jäi epämääräiseksi. Jäänteet 3 ja 4 eivät sijaintinsa perusteella sovi pyyntikuoppajäänteiksi. Jos kuoppajäännös 1 on kuoppa-asumuksen pohja, sopisivat jäänteet 3 ja 4 varastokuopiksi tai ehkä asumuksen rakentamiseen liittyviksi maanottokuopiksi.

[Lisäys. Edelleen samalla kaaralla; äsken mainituista jäänteistä 400-700 m koilliseen on muutamia muinaisjäänteiden kaltaisia ja vallin tapaisen ympäröimiä painanteita, kooltaan n. 7 x 3 x 0,4 m + vallia? – joku pienempikin kuopanne, esim. 2 x 1 x 0,5 m. Isompien painumien pohjalta ja reunalta oli havaittavissa ainakin päälimmäinen podsoli. Havainnot kyseisistä mahdollisista jäänteistä ja niiden sijainnista jäivät siinä määrin pikaisiksi ja epävarmoiksi, että ei ollut perusteltua rekisteröidä niitä omaksi kohteeksi.]

LIITTEET: kartat 1,2,4

Oulu
Kempelle 5,8

- 1]= Korkiakangas 1
- 2]= Mustosenkangas NW
- 3]= Metelinkangas
- 4]= Mustosenneva NW
- 5]= Aunonkangas E
- 5]= Korkiakangas 2
- 7]= Korkiakangas 3
- 3]= Korkiakangas 4
- 2]= Korkiakangas 5
- 10]= Korkiakangas 6
- 11]= Soperonkangas NW
- 12]= Tiperonkangas
- 13]= Peurasaari
- 14]= Kolokaara SE
- 15]= V Peurakaara 1
- 16]= VI Peurakaara 1
- 17]= VIII Peurakaara 1
- 18]= IX Peurakaara 1

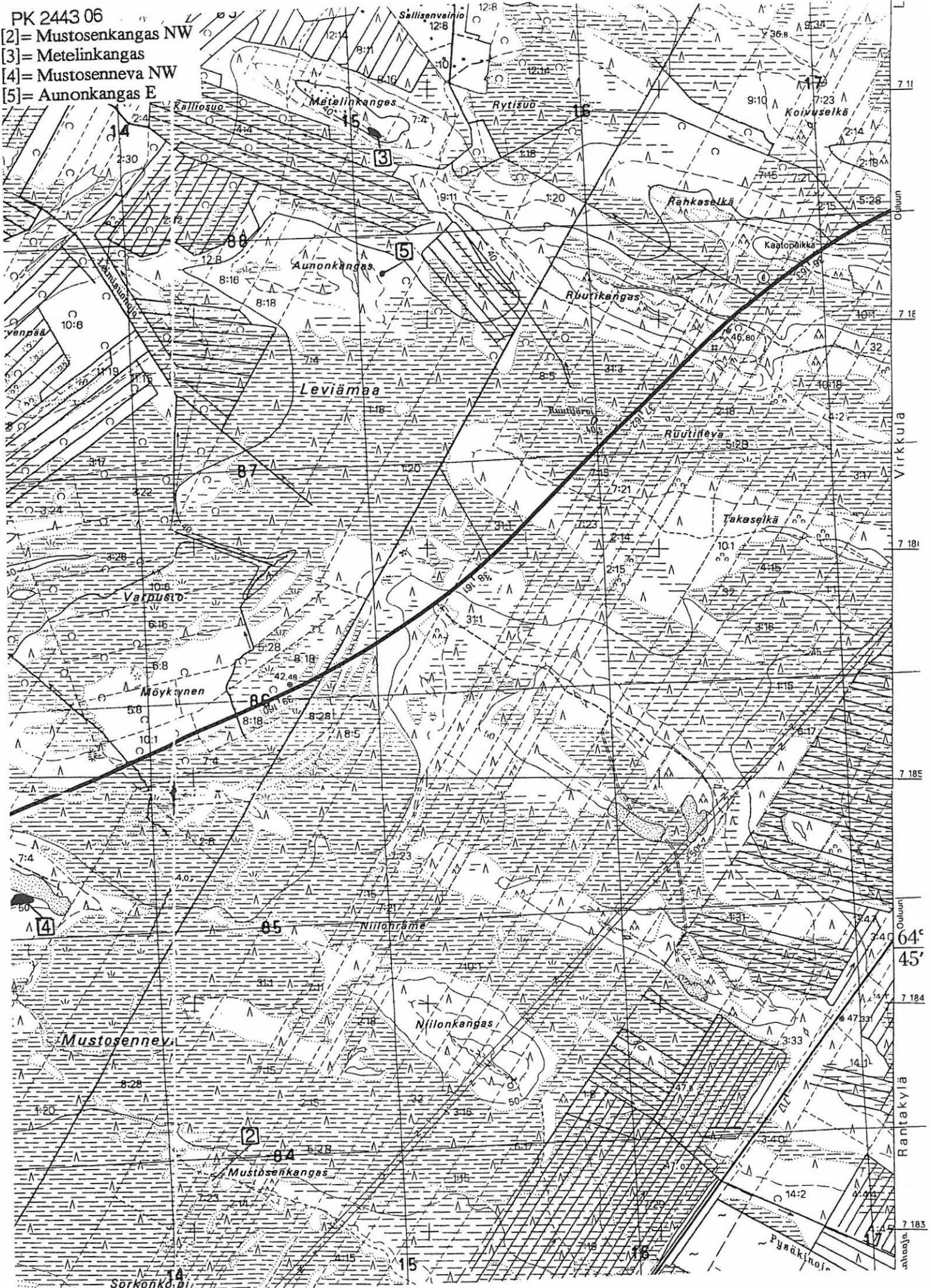
Rantsila

PK 2443 UD

- 1]= Korkiakangas 1
- 1]= Mustosenneva NW
- 3]= Korkiakangas 2
- 7]= Korkiakangas 3
- 3]= Korkiakangas 4
- 7]= Korkiakangas 5
- 10]= Korkiakangas 6
- 11]= Soperonkangas NW
- 2]= Tiperonkangas
- 3]= Peurasari
- 4]= Kolokaara SE
- 15]= V Peurakaara 1
- 16]= VI Peurakaara 1
- 17]= VIII Peurakaara 1
- 18]= IX Peurakaara 1

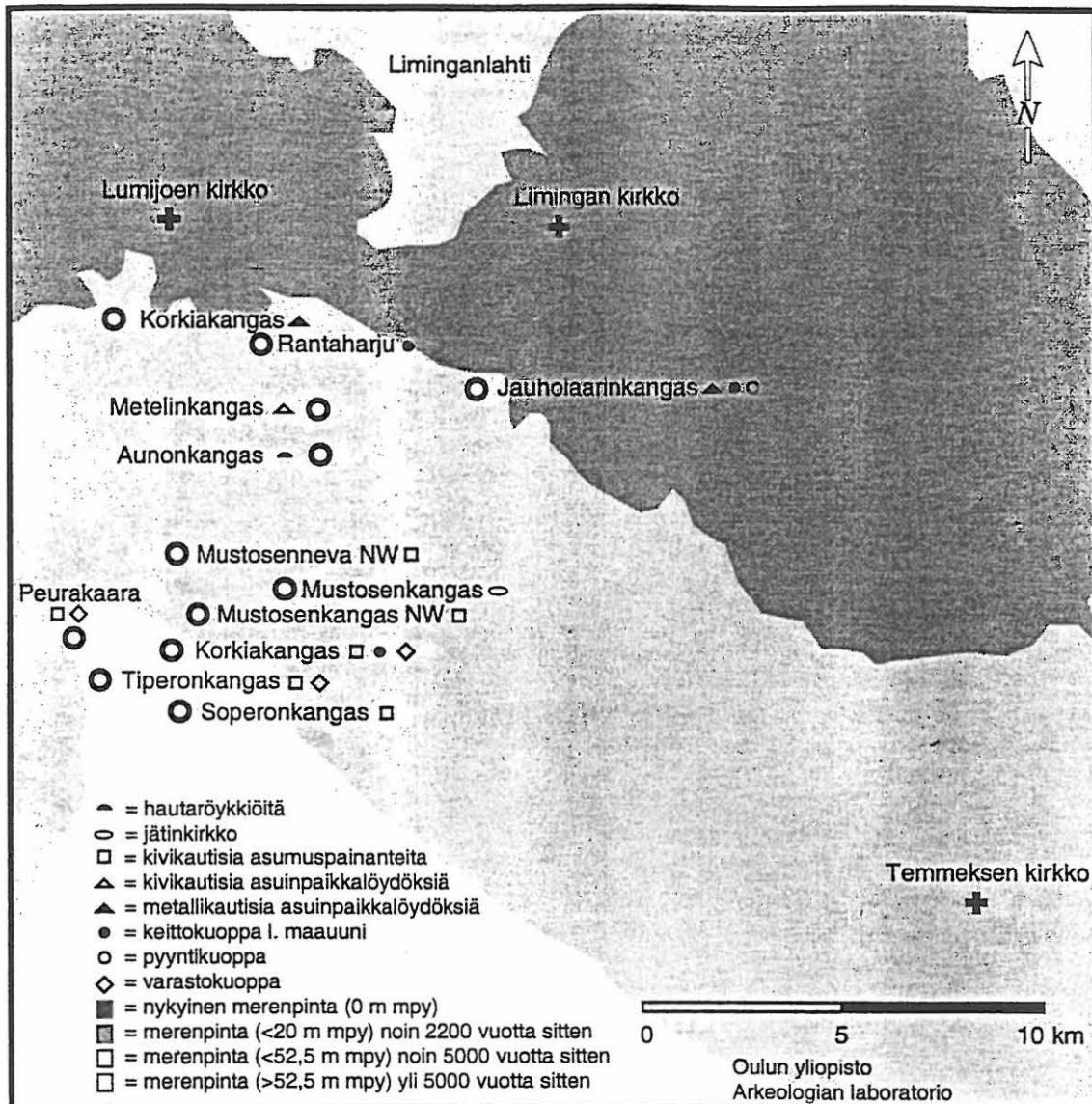
- PK 2443 06
- [2]= Mustosenkangas NW
- [3]= Metelinkangas
- [4]= Mustosenneva NW
- [5]= Aunonkangas E

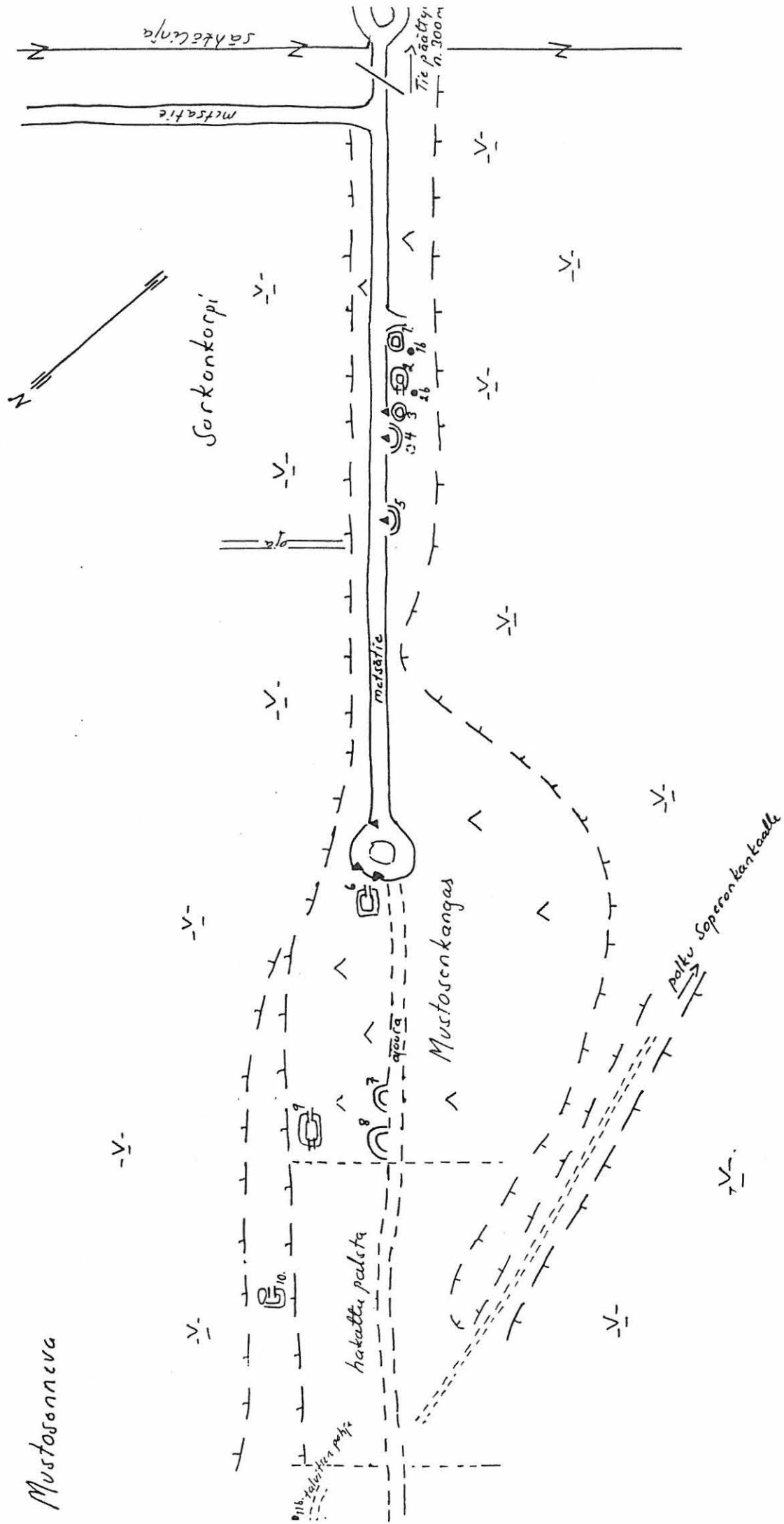
Oulun
7 11
7 1E
7 18I
7 18E
Oulun
64°
45'
7 184
Rantakylä
7 183
Pysäköintö

Esihistoriallisia asuinpaikkalöytöjä rantalakeuden eteläosasta

Kuvan käsittely Jalo Alakärppä.

KORKIAKANGAS 7
 Markku Kortteenen 1977

Mk 20m

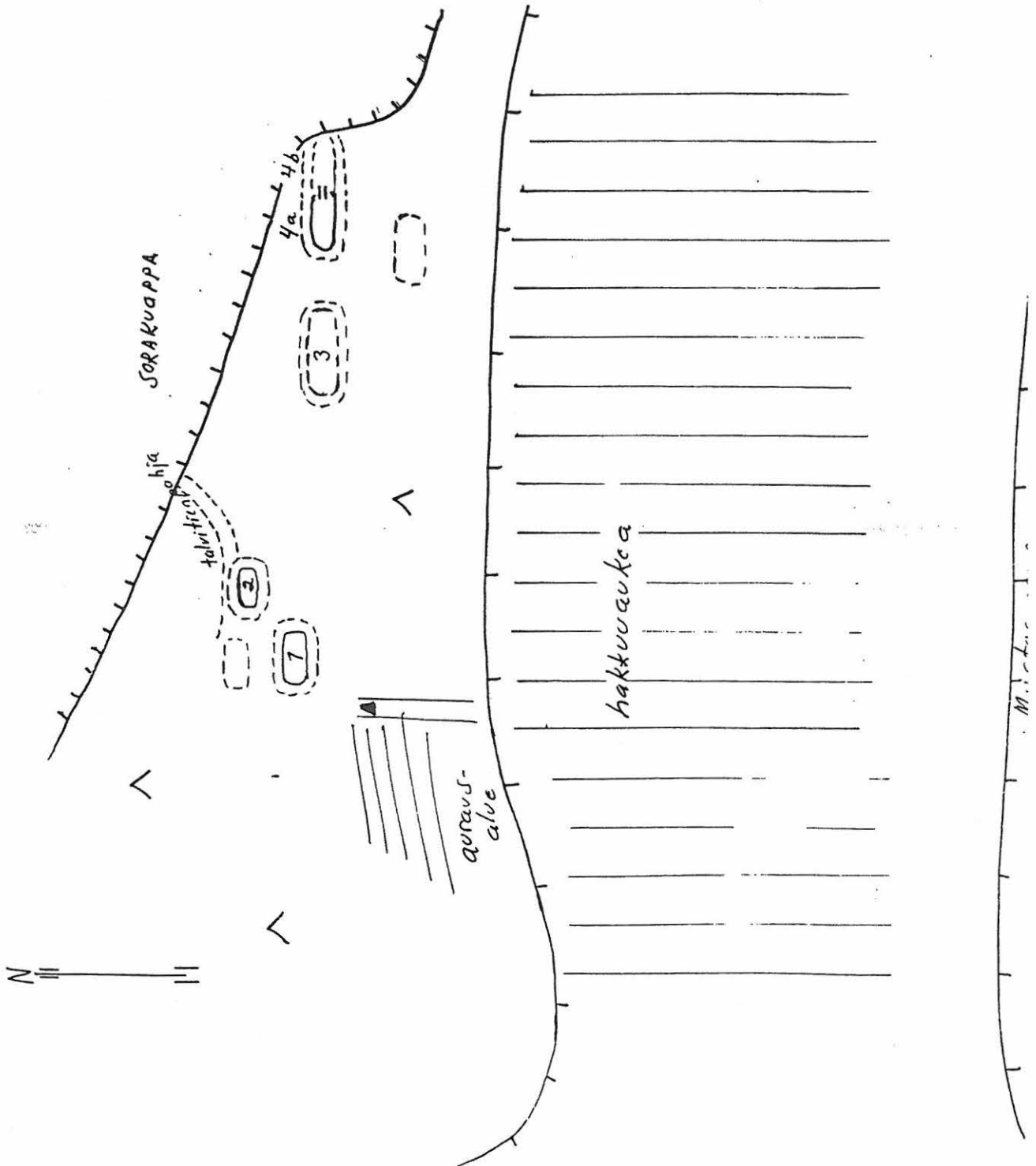
- ⊞ asutuspaikanne (+ valli ja sisäenkaivot)
- kuoppa-aianne
- ▲ kivikautisia asuinpaikko löydöksiä

MUSTOSENNENVA NW

Markku Kortteenemi 1999

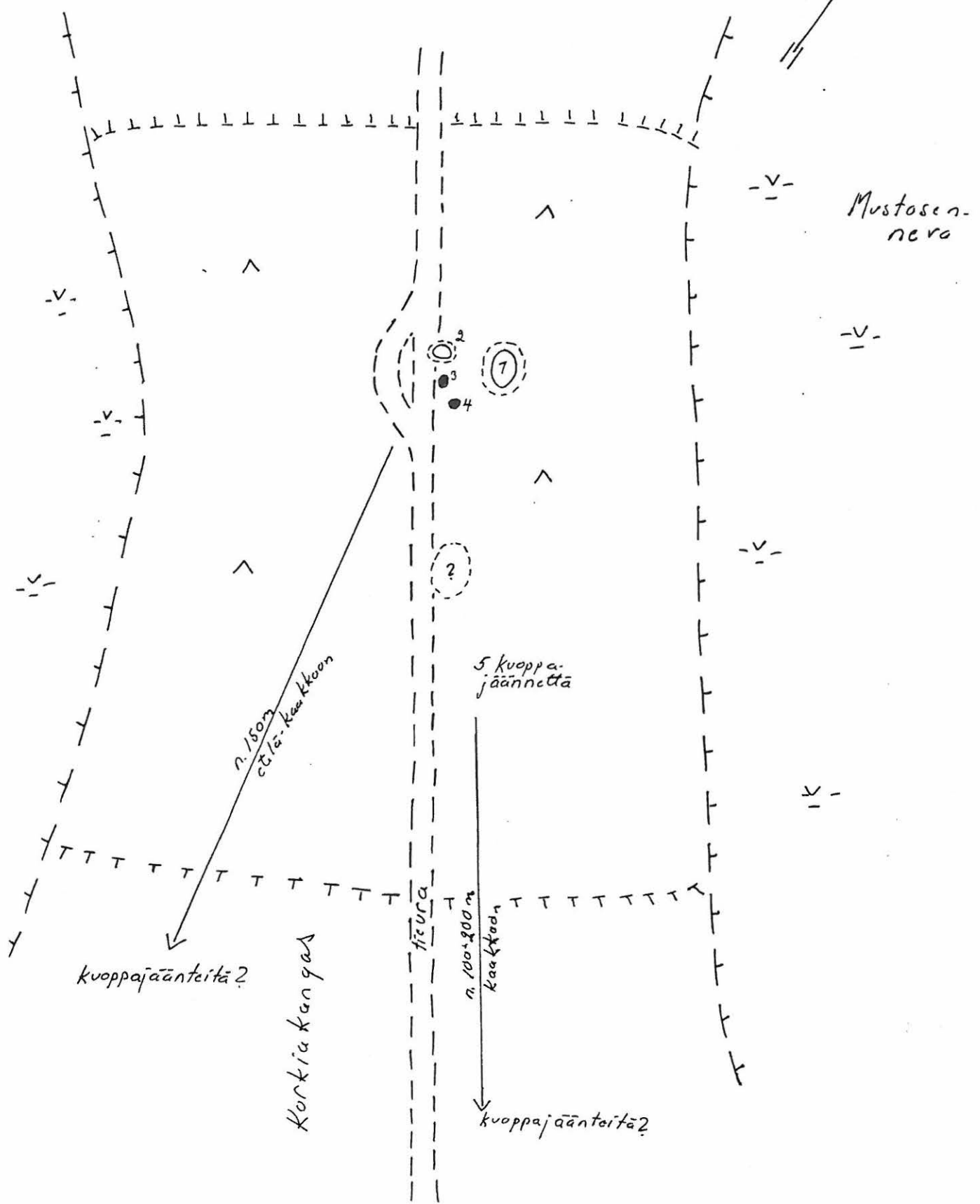
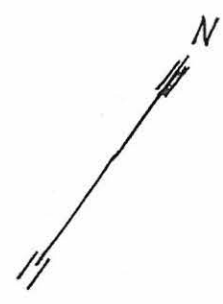
Mk 10m

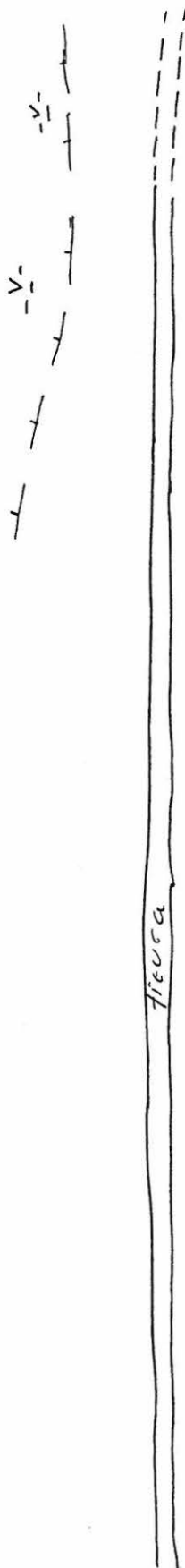
- asumuspainanne + valli
- ▲ kvartsi-isoksia

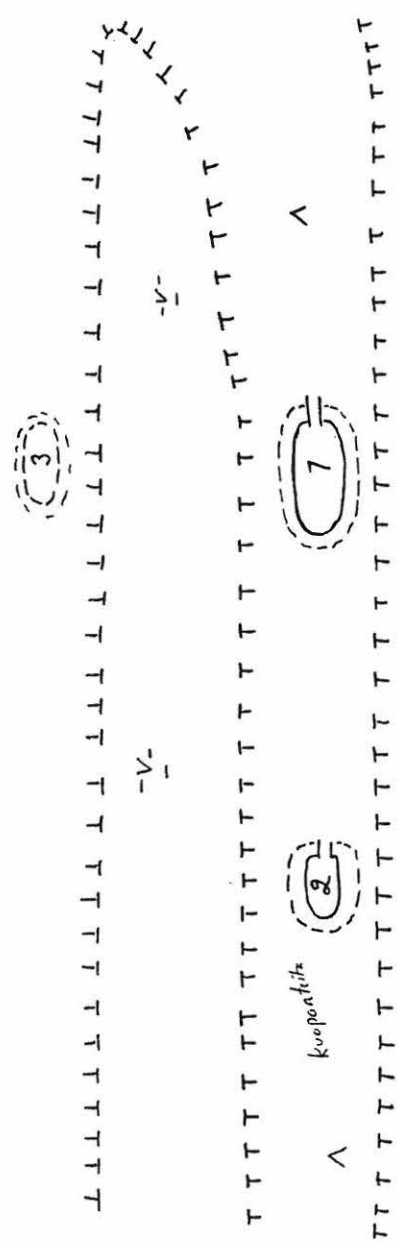
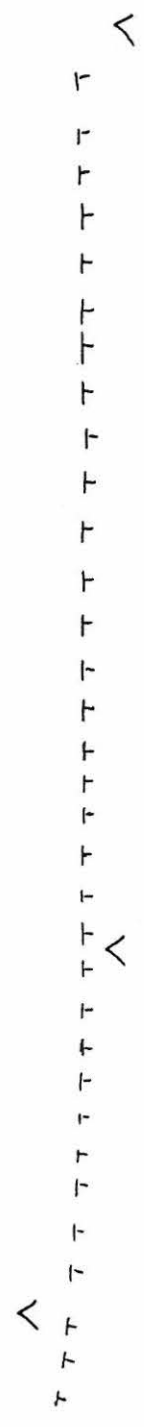
KORKIAKANGAS 2
 (Mustosenneva)
 Markku Korttinen 1999

○ asumuspainanu
 ● kuoppajäänne

Korkiakangas

-V-

Mustosennerva

-V-

KORKIAKANGAS 2°
 (Mustosennerva)
 Markku Korkinemi 1997
 19k 10m
 (asutuspaikanne
 (+ velli))

KORKIAKANGAS 4
 (Mustosenniemi)
 Markku Korhonen 1997

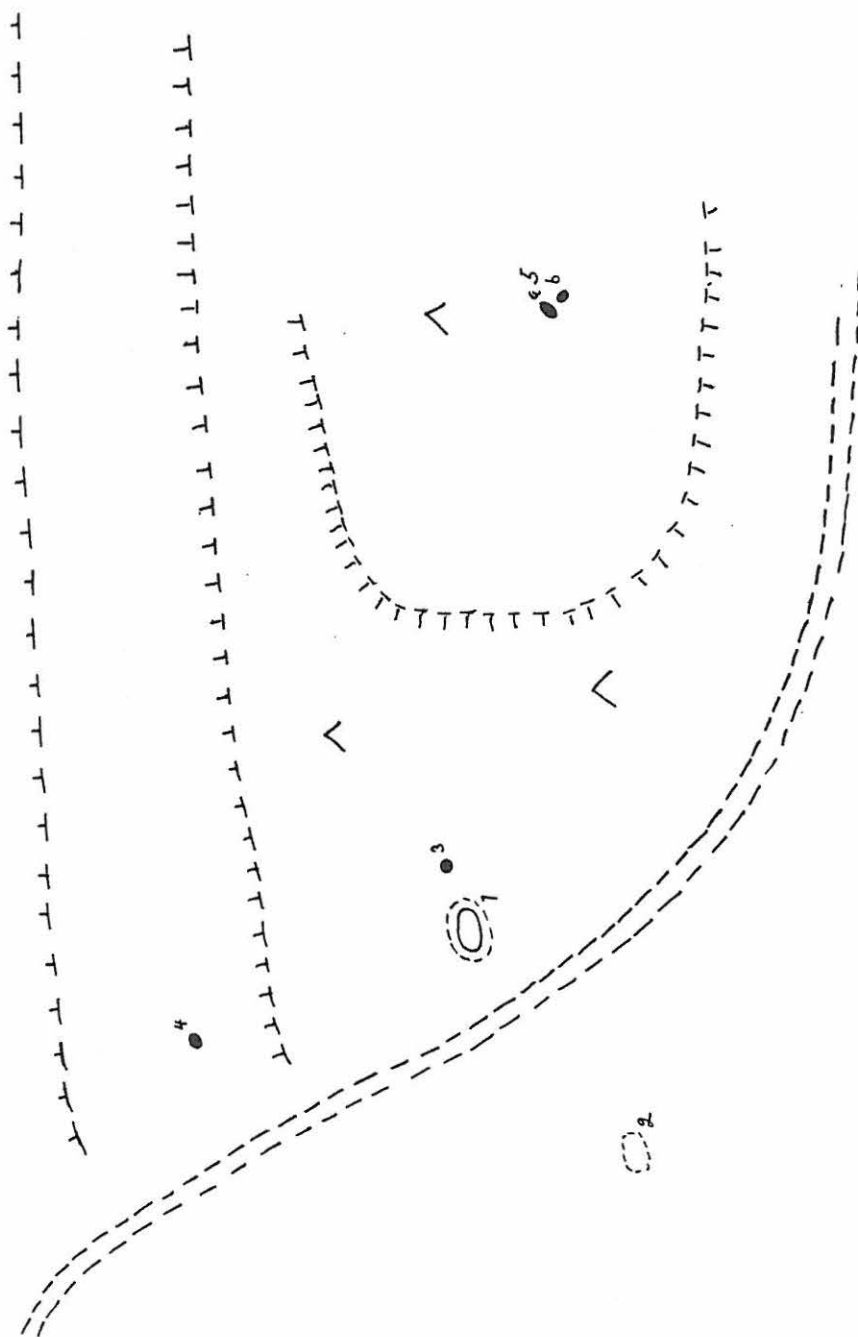
MK 10m

○ asumuspainanne
 ● kvoppajäänne

Mustosenniemi

-V-

-V-

-V-

-V-